

Länsstyrelsen
Värmland

BEREDSKAP OCH KAPACITET I MOTTAGANDET AV NYANLÄNDA

Länsstyrelsens återrapportering av uppdrag 3.B.18 enligt
regleringsbrevet för 2022

Innehåll

1	Inledning	1
1.1	Sammanfattning	1
1.2	Länsstyrelsernas uppdrag 3.B.18 enligt regleringsbrev	1
2	Mottagandet under 2022.....	3
2.1	Asylsökande	3
2.2	Nyanlända med uppehållstillstånd	4
2.3	Skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet.....	5
2.4	Deltagare i Arbetsförmedlingens program	7
2.5	Fördelning av anvisningar av nyanlända enligt bostättningslagen	8
3	Beredskap och kapacitet i mottagandet.....	13
3.1	Bedömning av länets kapacitet under 2022.....	13
3.2	Bedömning kapacitet utifrån det väntade kapacitetsbehovet inför 2023 ...	14
3.3	Bedömning beredskap i länen att möta en större oförutsedd ökning av kapacitetsbehovet under 2023.....	14
3.4	Samlad bedömning utifrån kapacitet i mottagande under 2022 och inför 2023	15
3.5	Framgångsfaktorer och utvecklingsområden.....	19
4	Länsstyrelsernas arbete.....	20
4.1	Genomförda insatser.....	20
4.2	Faktorer som påverkat länsstyrelsernas arbete.....	21
4.3	Betydelsen av regional samverkan	22
4.4	Arbete med läns- och kommuntalsprocessen.....	24
4.5	Statsbidrag som verktyg.....	24
4.6	Informationsverige.se	26
5	Samverkan inom integrationsarbetet	27
5.1	Samhällsplanering och bostadsförsörjning	27
5.2	Rättighetsbaserat integrationsarbete	28
5.3	Jämställdhetsintegrering	28
5.4	Föräldraskapsstöd och barnets bästa.....	29
5.5	Samverkan med civilsamhället	29
6	Samlad bedömning av länsstyrelsernas insatser och resultat	30
6.1	Framgångsfaktorer i arbetet.....	30
6.2	Länsstyrelsernas arbete framåt	31
7	Avslutande kommentarer	32
8	Bilagor.....	34

1 Inledning

1.1 Sammanfattning

Länsstyrelserna bedömer att det finns kapacitet i länen att ta emot och bereda insatser för nyanlända. Det finns dock skillnader i kommuners beredskap och kapacitet både inom och mellan länen. Det förändrade mottagande av nyanlända ställer krav på god organisering, samverkan och flexibilitet i arbetet.

Länsstyrelserna bedömer att en framgångsfaktor framåt, i såväl kommuners som andra aktörers arbete, är att det finns en struktur och en långsiktig planering som ger förutsättningar för att växla upp eller ned arbetet beroende på antalet nyanlända.

Majoriteten av länsstyrelserna bedömer *övervägande hög* kapacitet att ta emot och bereda nödvändiga insatser för målgruppen utifrån det väntande kapacitetsbehovet inför 2023, även om förutsättningarna fortsatt skiljer sig åt inom och mellan länen.

Drygt hälften av länsstyrelserna bedömer beredskapen att möta en större oförutsedd ökning av kapacitetsbehovet under 2023 som *övervägande hög*. Flertalet länsstyrelser uppger att det finns erfarenheter, kompetens och rutiner kring mottagandet av nyanlända samt att det finns etablerade samverkansstrukturer inom länen. Majoriteten av länsstyrelserna anger också att denna bedömning styrks av hur väl kommunerna hanterade det uppkomna arbetet med att motta skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Sex länsstyrelser bedömer beredskapen att möta en större oförutsedd ökning av kapacitetsbehovet under 2023 som *övervägande låg*. Bostadsbristen är den främsta faktorn för dessa länsstyrelserns bedömning.

Länsstyrelserna bedömer att resultatet av det egna arbetet är gott. Länsstyrelserna har genom sin regionala roll bidragit till att stötta kommunernas integrationsarbete och verkat för att stärka kommunernas beredskap och kapacitet i mottagandet av nyanlända. Länsstyrelsernas bedömning är att hanteringen av mottagandet från Ukraina stärkte länsstyrelsens roll som samordnande av integrationsfrågorna. Samtliga länsstyrelser lyfter att mottagandet av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet har haft påverkan på det egna arbetet. Däremot bedömer länsstyrelserna att arbetet har kunnat upprätthållas på en god nivå.

1.2 Länsstyrelsernas uppdrag 3.B.18 enligt regleringsbrev

Länsstyrelserna har i uppdrag enligt förordning (2016:1363) om länsstyrelsernas uppdrag avseende insatser för asylsökande och vissa nyanlända att verka för att det finns beredskap och kapacitet hos kommunerna att ta emot personer som omfattas av lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Länsstyrelsen ska verka för regional samverkan mellan kommuner, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i planering, organisering och genomförande av insatser för vissa nyanlända invandrare. Länsstyrelsen ska på regional och kommunal nivå följa upp kommunernas beredskap och kapacitet i mottagandet samt följa upp organisering och genomförande av insatser för vissa nyanlända. Enligt uppdrag 3.B.18 i regleringsbrevet för 2022 ska länsstyrelserna redovisa:

- en bedömning av de gemensamma förutsättningarna i länen för att hantera förändringar i mottagandet
- en bedömning av framgångsfaktorer och utvecklingsområden,
- en bedömning av länsstyrelsernas eget arbete i hur ersättning enligt 37 § förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar har använts för insatser för nyanlända, samt
- en bedömning av resultaten av de egna insatserna.

Arbetet ska samordnas med länsstyrelsernas verksamhet avseende hållbar samhällsplanering och boende.

Denna rapport innehåller en samlad redovisning av uppdraget. Redovisningen bygger på 21 länsrapporter från länsstyrelserna, vilka utgör bilagor till huvudrapporten. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Arbetsmarknadsdepartementet) senast den 1 mars 2023.

2 Mottagandet under 2022

2.1 Asylsökande

Under 2022 var antalet asylsökande personer 16 738, vilket är fler jämfört med 2021 (11 419). Diagrammet nedan visualiserar antalet asylsökande till Sverige, förstagsångsansökningar, från år 2008 fram till 2022.

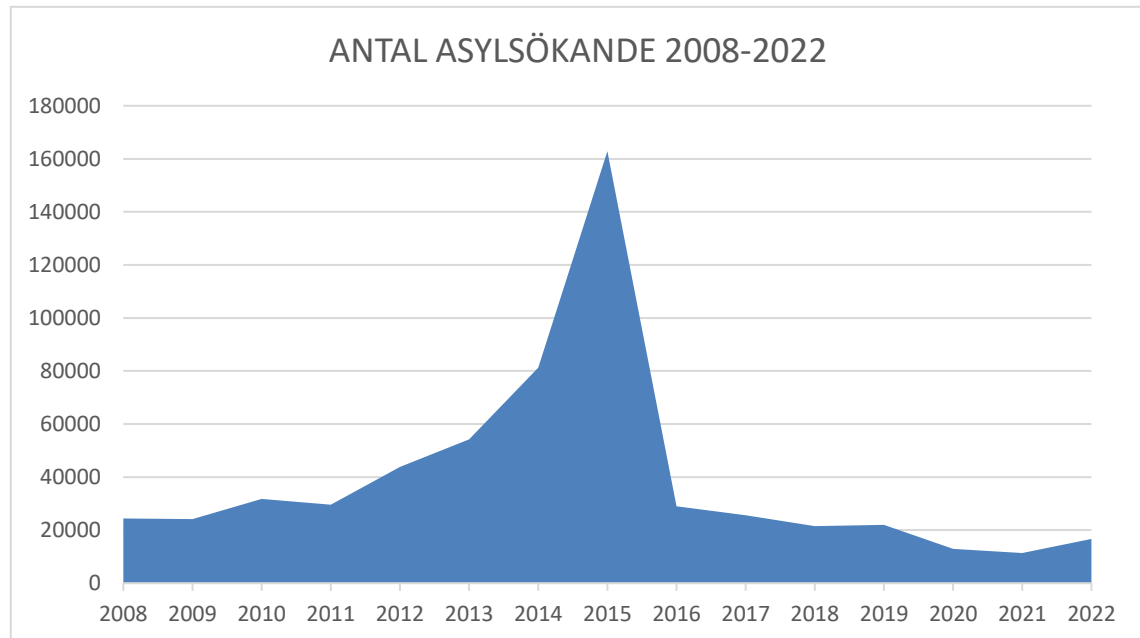

Diagram 1 Antal asylsökande 2008-2022. Källa: Migrationsverket. Asylsökande enligt ersättningsförordningen. 2023-02-06

Andelen bifall på ansökan om asyl (förstagsångsansökningar) var 26 procent, vilket överensstämmer med föregående år. Andelen bifall de senaste två åren är betydligt lägre än tidigare år. Fram till och med år 2016 beviljades fler permanenta uppehållstillstånd än tillfälliga uppehållstillstånd. Statistiken visar att det därefter har beviljats fler tillfälliga uppehållstillstånd.

Ur ett jämställdhetsperspektiv är det intressant att följa effekterna av tillfälliga uppehållstillstånd. Enligt en rapport från Arbetsförmedlingen 2019 framkom att kvinnor med tillfälliga uppehållstillstånd i lägre utsträckning skrevs in i etableringsprogrammet. Detta var jämfört med kvinnor med permanenta uppehållstillstånd och jämfört med män, oavsett uppehållstillståndstyp. I genomsnitt var det drygt 20 procent av kvinnorna med tillfälliga uppehållstillstånd som inte skrev in sig på Arbetsförmedlingen; det är mer än dubbelt så hög andel som för männen. Skillnaden är statistiskt signifikant på enprocentsnivå. Bland de som beviljades permanenta uppehållstillstånd var det en lägre andel män än kvinnor som skriver in sig på Arbetsförmedlingen. Det är ungefär tio procent av männen respektive 3,5 procent av kvinnorna som inte skriver in sig¹.

¹ Källa: Arbetsförmedlingen. Rapport från 2019: <https://arbetsformedlingen.se/statistik/analyser-och-prognoser/analys-och-utvardering/lagre-andel-nyanlanda-kvinnor-kommer-till-etableringen>

61 793 asylsökande personer befann sig i Migrationsverkets mottagningssystem under 2022, varav knappt 14 procent i anläggningsboende och 61 procent i eget boende. Av de asylsökande i Migrationsverkets mottagningssystem hade 39 982 ukrainskt medborgarskap varav knappt 62 procent befann sig i eget boende (EBO). Färre asylsökande befann sig i mottagningssystemet under 2022 jämfört med 2021 om ukrainska medborgarskap räknas bort.

2.2 Nyanlända med uppehållstillstånd

Under 2022 blev 11 721 (varav 739 ensamkommande barn och unga) nyanlända kommunmottagna enligt förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar, vilket är färre mottagna jämfört med åren 2020 och 2021. De vanligaste ursprungsländerna var Syrien, Afghanistan, Eritrea och Demokratiska republiken Kongo. Könsfördelningen var jämnt fördelat mellan kvinnor och män. 52 procent av de nyanlända är i åldrarna 20–64 år. Andelen av de mottagna som är barn mellan 0–17 år ligger på 42 procent vilket är något färre än år 2021.

Under många år hade Sverige ett kvotmottagande om 1900 per år. För 2017 beslutades om 3400 kvotflyktingar och från och med 2018 har Sverige tagit emot 5000 kvotflyktingar om året. Under åren 2020–2021 växte kvotmottagandet som andel av det totala mottagandet till följd av att anvisningar från anläggningsboende samt självbosättning minskade. Under 2022 var andelen kvotflyktingar knappt 43 procent av det totala mottagandet. Totalt 107 ärenden av ensamkommande barn har överförts till Sverige under 2022, det är något fler jämfört med 2021.

Diagrammet nedan visualiserar mottagandet av nyanlända mellan åren 2008–2012 utifrån målgrupp.

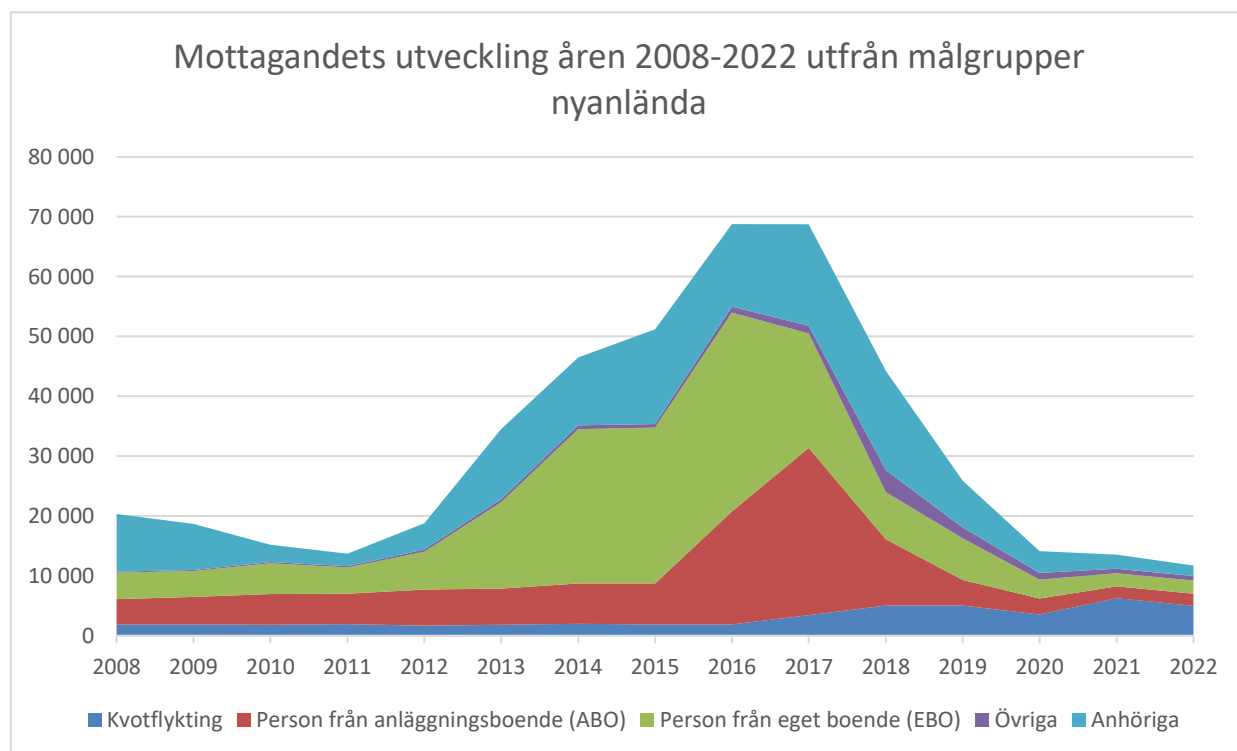

Diagram 2 Mottagandets utveckling utifrån målgrupp. Källa: Migrationsverket. Kommunmottagna målgrupp nyanlända enligt ersättningsförordningen 2022. 2023-02-06.

2.3 Skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet

Med anledning av kriget i Ukraina aktiverades EU:s massflyktsdirektiv² den 4 mars 2022. Massflyktsdirektivet ger personer som flyr från Ukraina rätt att få tillfälligt uppehålls- och arbetstillstånd inom EU. Sverige införde under året författningsändringar med syfte att få en jämnare fördelning av boendeplatser för skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet över landet. Bestämmelserna trädde i kraft den 1 juli 2022.

Under 2022 sökte totalt 51 260 ukrainska medborgare skydd i Sverige. 50 366 ansökningar enligt massflyktsdirektivet gjordes. Diagrammet nedan visar inkomna ansökningar månadsvis under 2022.

Diagram 3 Ansökningar från ukrainska medborgare. Källa: Migrationsverket. Asylansökningar och ansökningar enligt massflyktsdirektivet år 2022. Ukrainska medborgare. Förstagångsansökningar. 2023-02-06.

Av de 1975 asylsökande ukrainska medborgarna var andelen kvinnor 44 procent. Av de 50 365 sökande enligt massflyktsdirektivet var andelen kvinnor 61 procent. Majoriteten av de sökande utifrån massflyktsdirektivet är i åldersgruppen 25–64 år, drygt 16 200 var minderåriga barn.

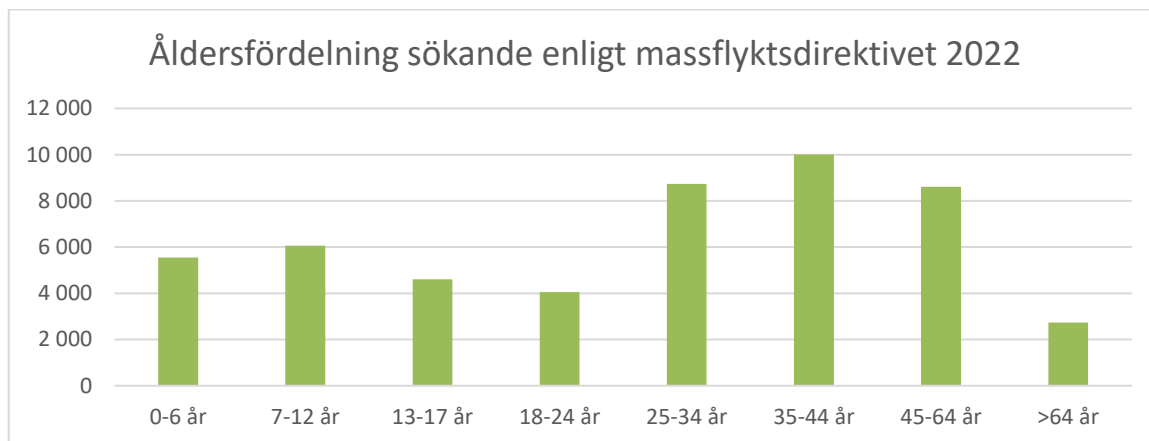

Diagram 4 Åldersfördelning sökande enligt massflyktsdirektivet. Källa: Migrationsverket. Åldersfördelning sökande enligt massflyktsdirektivet år 2022. 2023-02-06.

² Massflyktsdirektivet innebär att ukrainska medborgare eller de som har skyddsstatus i Ukraina och har lämnat landet kan få ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i Sverige. En person som har fått uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet har rätt att få hjälp med kost och logi, rätt att arbeta, rätt att söka grundläggande vård, rätt till skolgång för barn och visst ekonomiskt bistånd i Sverige.

Migrationsverket har i uppdrag att anvisa skyddsbehövande till kommunerna enligt de fördelningstal som beslutats. Fördelningstalen är det antal skyddsbehövande en kommun ska kunna ta emot. Det huvudsakliga ansvaret för att ordna boende åt de personer som fått skydd i Sverige enligt massflyktsdirektivet ligger sedan den 1 juli 2022 på Sveriges kommuner. Fördelningstalen på kommunnivå är vägledande för hur en jämnare fördelning av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet ska uppnås över tid. Under 2022 räknade Migrationsverket med att 55 000 skyddsbehövande från Ukraina skulle komma till Sverige under 2022, varav 23 500 personer av dessa skulle behöva hjälp av kommunerna med att ordna boende. Fördelningstalet på nationell nivå blev därför 23 500. För att uppnå en jämn fördelning mellan kommunerna under perioden 2022–2023 ska anvisningarna för 2023 göras utifrån de platser som finns kvar enligt 2022 års fördelningstal. Regeringen beslutade i november att Migrationsverket får anvisa max 7 100 personer till berörda kommuner under 2023.

Diagrammet nedan visar måluppfyllelse av anvisning av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet för 2022. Den jämna fördelningen över landet har ännu inte uppnåtts. Det finns flera orsaker till detta. Främsta anledningen är närhetsprincipen, närhet till Migrationsverkets redan etablerade mottagningsenheter samt att Migrationsverket initialt slöt överenskommelser med flera kommuner. Övriga orsaker var Migrationsverkets hänsyn till övriga matchningskriterier vid anvisning, bland annat till barnets bästa.

Diagram 5 Anvisning av sökande enligt massflyktsdirektivet för 2022 Källa: Migrationsverket. Måluppfyllelse anvisning av sökande enligt massflyktsdirektivet 2022. 2023-02-06.

2.4 Deltagare i Arbetsförmedlingens program

Med anledning av de senaste årens minskade mottagande av nyanlända så deltar allt färre i etableringsprogrammet. Under 2022 har det varit ett relativt jämt deltagande i etableringsprogrammet under årets alla månader, mellan cirka 10 200 upp till 11 300 inskrivna deltagare, varav något fler kvinnor än män. Majoriteten av deltagarna är inom åldersspannet 20–44 år. Deltagare som får jobb eller blir föräldralediga på heltid skrivs ut ur programmet men har möjlighet att komma tillbaka. Diagrammet nedan visar antal deltagare samt könsfördelning i etableringsprogrammet under 2022.

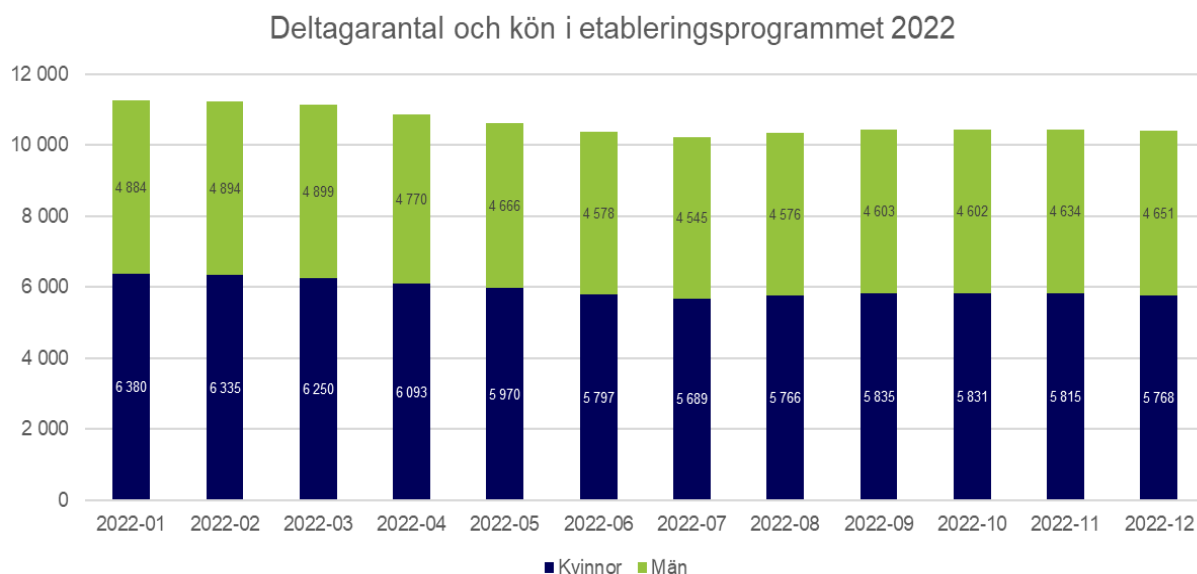

Diagram 6 Deltagarantal och kön i etableringsprogrammet. Källa: Arbetsförmedlingen. Deltagarantal och könsfördelning Etableringsprogrammet 2022. 2023-01-17

Diagrammet nedan visar utbildningsnivå hos deltagarna i etableringsprogrammet för 2022. Cirka 43 procent av de inskrivna hade gymnasial utbildning eller högre. Fler kvinnor än män har gymnasial utbildning eller högre, att notera är dock att betydligt fler kvinnor än män saknar formell grundläggande utbildning.

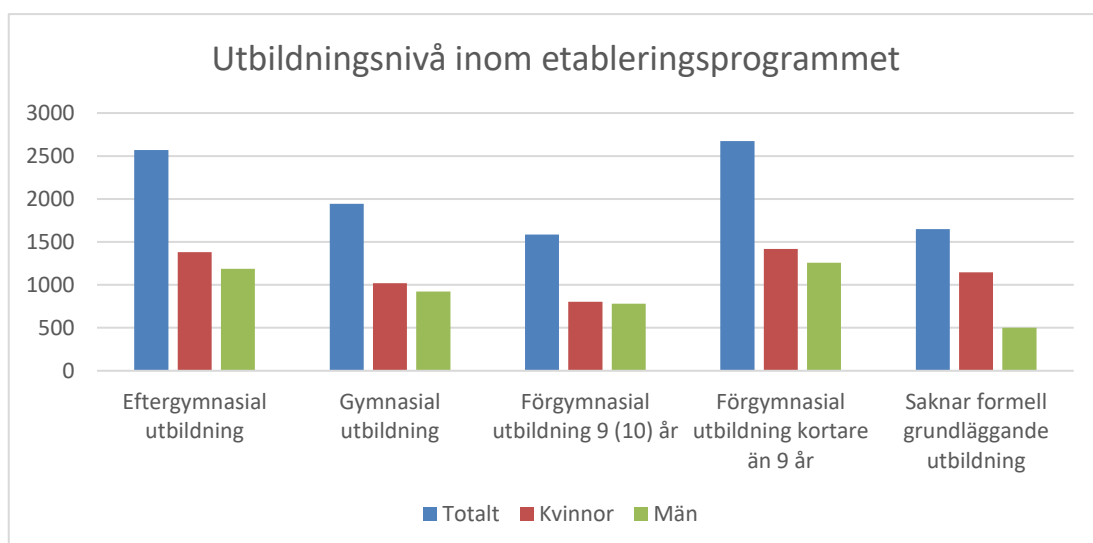

Diagram 7 Utbildningsnivå inom etableringsprogrammet. Källa: Arbetsförmedlingen. 2023-01-17

Under 2022 var andelen kvinnor som arbetade efter 90 dagar, efter etableringsprogrammets slut 15,5 procent, medan andelen män var 44,6 procent, vilket är något fler jämfört med 2021. Andelen kvinnor som går till arbete är lägre, jämfört med andelen män. Fler kvinnor än män gick vidare till studier, 11 procent i jämförelse med 7,4 procent av männen.

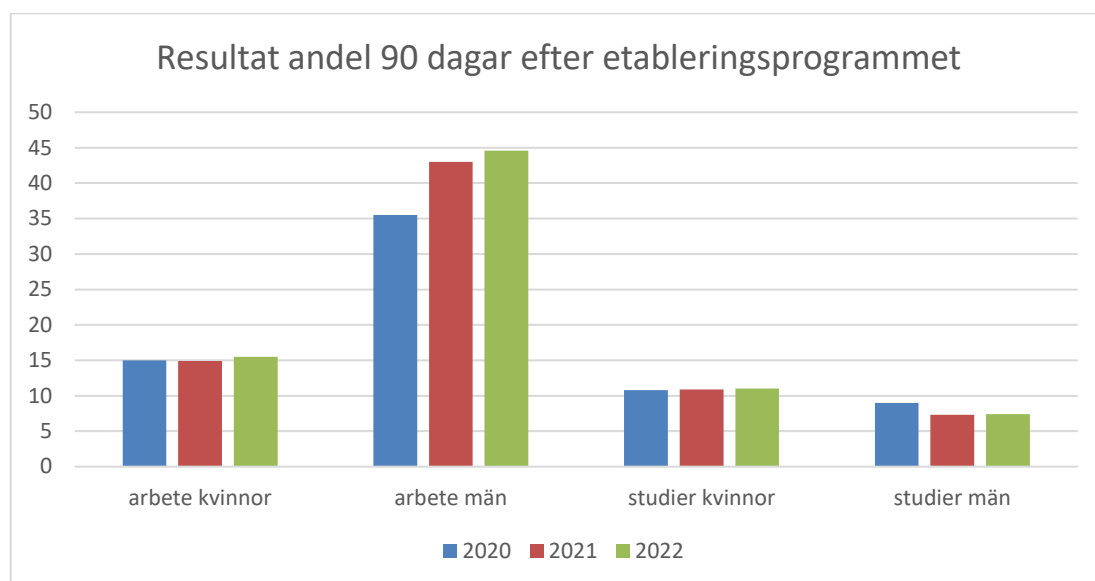

Diagram 8 Resultat andel 90 dagar efter etableringsprogrammet. Källa: Arbetsförmedlingen. 2023-01-17

Under året har mellan 755 och 948 deltagare ingått i [Intensivåret](#). Deltagandet är jämnt fördelat mellan kvinnor och män. Enligt Arbetsförmedlingen är det för tidigt att analysera effekterna av *Intensivåret*.³

2.5 Fördelning av anvisningar av nyanlända enligt bosättningslagen

Inför 2022 beslutade regeringen att 7 500 nyanlända skulle omfattas av anvisningar till kommuner (varav 5000 kvotflyktingar). Fördelningen på länsnivå utgår ifrån Migrationsverkets fördelningsmodell som tas fram i samråd med Arbetsförmedlingen, länsstyrelserna och Sveriges kommuner och regioner (SKR). Modellen grundas på Migrationsverkets prognos i juli samt flera viktighetsvariabler; tidigare mottagande, arbetsmarknad, befolkning, självbosättning och asylmottagandet. Fördelningen på kommunnivå beslutas av respektive länsstyrelse. Alla länsstyrelser använder på olika sätt fördelningsmodellen på länsnivå vid beslut om kommunal. Enligt Migrationsverkets statistik⁴ har ännu inte de anvisningsbara platserna enligt länstal 2022 uppnåtts. Andelen avräknade av kommuntalen ligger på cirka 85 procent av de 7500 som skulle anvisas under året. Anledningar till detta är att vissa ärenden är pågående, men också att kvotmottagandet minskades i slutet av året samt att färre anvisades från anläggningsboende.

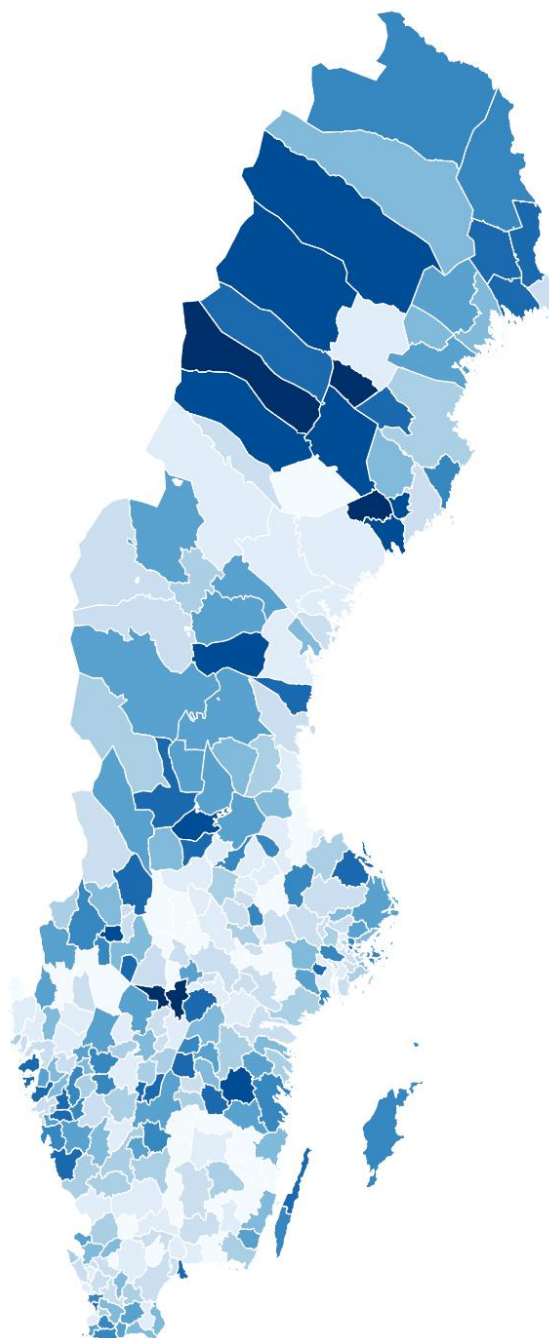
³ Information från Arbetsförmedlingen 2023-01-17

⁴ Information från Migrationsverket 2023-02-14

Efterföljande tre kartor illustrerar det totala mottagandet av nyanlända för 2022; anvisade nyanlända, självbosatta och ensamkommande barn och unga. Karta 1 visar antal anvisade till varje kommun per 10 000 invånare, karta 2 visar självbosatta nyanlända i varje kommun per 10 000 invånare och karta 3 visar antal nyanlända som mottagits de senaste 24 månaderna per 10 000 invånare, inberäknat nyanländas flyttrörelser sedan kommunmottagandet.

Kartorna illustrerar att i relation till kommunernas befolkningsstorlek så är skillnaderna i mottagandet mellan kommunerna fortfarande tydliga. I stor utsträckning bidrar mottagandet på anvisning till att jämna ut dessa skillnader och kompensera för självbosättningens ojämna fördelning. Karta 3 illustrerar dock att det sammantagna mottagandet av nyanlända och flyttmönster inom de första 24 månaderna från kommunmottagande utmynnar i skillnader i mottagande på kommunnivå. Det är inga större förändringar jämfört med 2021, med undantag för vissa enskilda kommuner i landet. Trots att bosättningslagen och den minskade självbosättningen lett till en jämnare fördelning av det initiala kommunmottagandet finns det fortfarande skillnader i hur mottagandet fördelar sig mellan landets kommuner.

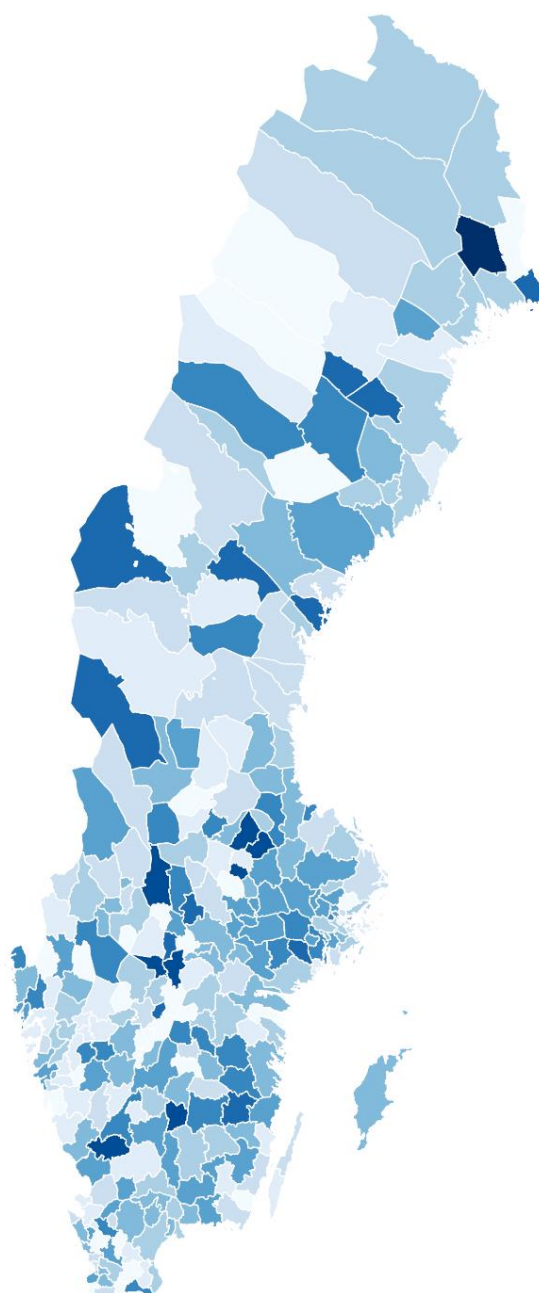
Anvisade nyanlända per 10 000 invånare

© Lantmäteriet

Karta 1 Antal anvisade till varje kommun per 10 000 invånare

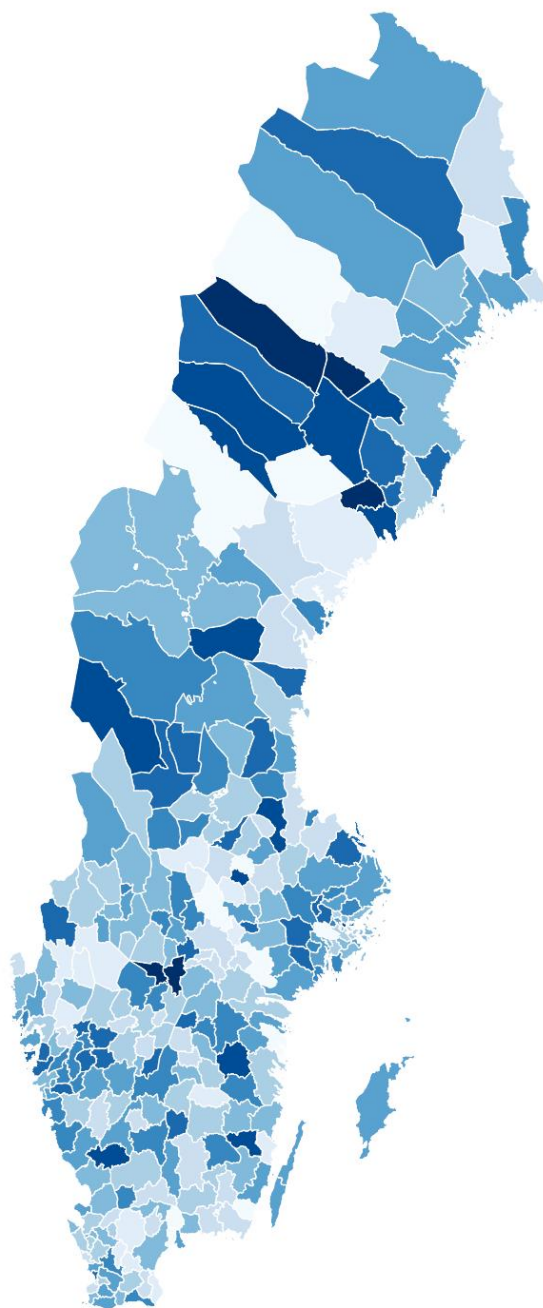
Självbosatta nyanlända per 10 000 invånare

© Lantmäteriet

Karta 2 Självbosatta nyanlända i varje kommun per 10 000

Nyanlända per 10 000 invånare
senaste 24 månader inkl. in- och utflyttning

© Lantmäteriet

Karta 3 Antal nyanlända som mottagits de senaste 24 månaderna per 10 000 invånare

3 Beredskap och kapacitet i mottagandet

3.1 Bedömning av länets kapacitet under 2022

19 av 21 länsstyrelser bedömer att kapaciteten i länet att ta emot och bereda insatser för nyanlända har varit *övertvägande hög* under 2022. Länsstyrelsen Västernorrland bedömer *mycket hög* kapacitet. Länsstyrelsen Södermanland bedömer *övertvägande låg* kapacitet och beskriver att det har varit ett mycket ansträngt år för kommunerna i länet.

I 2021 års åiterrapportering av uppdraget använde länsstyrelserna en annan skala för bedömning. Dock bedömde 19 länsstyrelser att det fanns en *balans* i kapaciteten vilket indikerar att länens kapacitet kan bedömas vara stabil, då samma länsstyrelser har gjort liknande bedömning för 2022. Det var samma länsstyrelser som hade en annan bedömning för 2021.

Flera länsstyrelser redovisar att kommunerna har fungerande arbetssätt och rutiner i mottagandet och anger att kommunerna i länen har lång erfarenhet och uppbyggda verksamheter för mottagande av nyanlända som fungerar väl. Flera länsstyrelser lyfter att bostadsbristen fortfarande är en utmaning, bland annat storstadslänen, men även mindre län som Halland och Kalmar. Länsstyrelsen Dalarna redovisar att kommunerna har efterfrågat ett minskat mottagande utifrån bristen på bostäder, samtidigt som de i stor utsträckning mobiliserat goda alternativ för skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet.

Länsstyrelser lyfter att det lägre mottagandet har inneburit svårigheter för kommunerna att bibehålla en organisation för att erbjuda lämpliga och anpassade etableringsinsatser i egen regi. Länsstyrelsen Jönköping bedömer att det lägre mottagandet ställer krav på ökad samverkan mellan kommuner inom länet och digital samverkan utanför länet, till exempel inom samhällsorienteringen (SO) eller utbildningsinsatser inom utbildningsplikten. En minskad målgrupp kan öka kommunernas möjligheter att erbjuda individanpassade insatser, men kan samtidigt försvåra kommunens kapacitet att erbjuda anpassade insatser på grund av för få deltagare inom till exempel svenska för invandrare (sfi), samhällsorienteringen och andra etableringsinriktade insatser. För individen kan det till exempel vara svårt att kombinera SO med sfi eller Arbetsförmedlingens insatser.

Flera länsstyrelser beskriver att mottagandet av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet visat på kommunernas stora vilja, flexibilitet och lösningsfokus och att det finns en kapacitet till ett visst ökat mottagande i kortare perioder. En del länsstyrelser uppger att mottagandet av skyddsbehövande kan ha bidragit till att kommunerna getts förutsättningar till att verksamheter för nyanlända har kunnat upprätthållas under 2022.

Mottagandet av nyanlända fortsätter att minska vilket medför att fler kommuner integrerar arbetet i ordinarie strukturer och att det då kan finnas en risk för kunskaps- och kompetensförlust inom kommunerna.

3.2 Bedömning kapacitet utifrån det väntade kapacitetsbehovet inför 2023

20 länsstyrelser bedömer att det finns *övervägande hög* kapacitet att ta emot och bereda nödvändiga insatser för målgruppen utifrån det väntade kapacitetsbehovet inför 2023. Majoriteten av länsstyrelserna bedömer att det minskade mottagandet och det lägre länstalet förändrar kommunernas förutsättningar för mottagandet av nyanlända framåt. Till exempel lyfter länsstyrelserna Dalarna, Gävleborg, Halland, Jönköping, Jämtland, Kalmar, Kronoberg, Värmland och Västernorrland att det kan bli svårt att bibehålla kapacitet och kompetens och att förutsättningar för att erbjuda insatser som underlättar etablering minskar. Länsstyrelsen Västra Götaland lyfter att behovet av mellankommunal samverkan kring insatser kan komma att öka i och med det minskade mottagandet.

Länsstyrelsen Norrbotten bedömer kapaciteten som *övervägande hög* även om det varierar mellan kommuner i länet. Även andra länsstyrelser lyfter variationerna inom länen, till exempel länsstyrelserna i Dalarna, Halland, Kalmar och Skåne, Värmland, Västra Götaland och Örebro. Länsstyrelserna Kronoberg och Norrbotten lyfter också att mottagandet av skyddsbehövande utifrån massflyktsdirektivet har bidragit till att kapaciteten har bibehållits under året och till viss del även bidragit till förmåga att både växa och krympa.

Länsstyrelsen Stockholm bedömer att kommunerna har beredskap och kapacitet att klara förändringar i mottagandet, men att det blir problematiskt för kommunerna vid större fluktuationer, vare sig det är en minskning eller ökning av mottagandet.

En länsstyrelse, Länsstyrelsen Västerbotten, bedömer att länets kapacitet är *mycket hög*. Länstalet är betydligt lägre än de senaste årens tal vilket ger helt nya planeringsförutsättningar för kommunerna. Flertalet kommuner får dock så låga kommunal att det blir svårt att bibehålla organisation och kompetens. Samtliga kommuner i länet önskar högre kommunal än vad länstalet ger möjlighet till. Kommunerna i länet lyfter framför allt det låga mottagandet som problematiskt då de ser nyanlända som en viktig del i befolkningstillväxten och kompetensförsörjningen. Även Länsstyrelsen Gotland anger att det minskade mottagandet är negativt i förhållande till befolkningstillväxt, kompetensförsörjning och arbetskraft. Länsstyrelserna Gävleborg, Jämtland och Västerbotten efterfrågar högre länstal.

3.3 Bedömning beredskap i länen att möta en större oförutsedd ökning av kapacitetsbehovet under 2023

På frågan om det finns beredskap i länen att möta en större oförutsedd ökning av kapacitetsbehovet under 2023 bedömer 13 länsstyrelser beredskapen som *övervägande hög*. Flertalet länsstyrelser uppger att det finns erfarenhet, kompetens och rutiner kring mottagandet av nyanlända samt att det finns etablerade samverkansstrukturer inom länen. Majoriteten av länsstyrelserna anger också att denna bedömning styrks av hur väl kommunerna hanterade det uppkomna arbetet med att motta skyddsbehövande utifrån massflyktsdirektivet. Flera länsstyrelser lyfter att kapaciteten framåt begränsas av bostadsbrist hos flera

kommuner, särskilt när det kommer till långsiktigt hållbara boendelösningar, vilket bedöms vara en utmaning.

Sex länsstyrelser (Dalarna, Skåne, Stockholm, Värmland, Västmanland och Örebro) bedömer beredskapen i länet som *övertvägande låg*. Samtliga av dessa länsstyrelser förutom Dalarna anger att bostadsbristen är den främsta anledningen till den bedömningen. Länsstyrelsen Värmland, Västmanland och Örebro bedömer att det inte finns resurser i form av personal att tillgå vid en oförutsedd ökning. Länsstyrelsen Skåne bedömer att kommunerna sannolikt kommer genomföra fler organisations- och verksamhetsanpassningar under 2023. Länsstyrelsen Dalarna lyfter att kommunerna anser att dagens ersättningar inte motsvarar de krav på beredskap och kapacitet som ställs.

Länsstyrelsen Stockholm bedömer att kommunerna generellt har en fungerande intern samordning och upparbetade rutiner när det gäller mottagandet av anvisade nyanlända. Men eftersom kommunerna planerar för ett minskat mottagande av anvisade nyanlända under 2023 skulle en större och oförutsedd ökning innebära utmaningar. Länsstyrelsen anger att en förutsättning för att mottagandet ska fungera väl i såväl uppgångar som nedgångar är att samverka mellan olika regionala aktörer fungerar.

Två länsstyrelser, Jönköping och Västernorrland, bedömer beredskapen att möta en större oförutsedd ökning som *mycket hög* i länen. Länsstyrelsen Jönköping bedömer att kommunerna har visat god beredskap i mottagandet av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet och ger exempel på att flera kommuner erbjudit sfi och SO även för denna målgrupp. Majoriteten av de anvisade nyanlända i länet erbjuds förstahandskontrakt samt boende utifrån hushållets behov, men Länsstyrelsen ser svårigheter med brist på lämpliga bostäder på längre sikt vid ett ökat mottagande. Länsstyrelsen Västernorrland uppger att samtliga kommuner har väl fungerande mottagningsverksamheter och mottagandet av de skyddsbehövande prövade förmågan med gott resultat. Länsstyrelsen anger att Migrationsverket har avvecklat boenden i norra delen av länet vilket troligen har bidragit till visst överskott av bostäder. Utveckling av etableringsinsatser har sedan en tid varit i fokus inom länet och det finns etablerade bra samverkansstrukturer i länet.

3.4 Samlad bedömning utifrån kapacitet i mottagande under 2022 och inför 2023

3.4.1 Mottagandet av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet

Flera länsstyrelser lyfter i redovisningarna mottagandet av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet i samband med bedömningarna kring kapaciteten i mottagandet av nyanlända. Majoriteten av länsstyrelserna uppger att mottagandet av skyddsbehövande har visat vilken beredskap som finns hos länens kommuner. Kommunerna hade förmåga att med kort framförhållning både inventera och få fram ett stort antal boendeplatser som stod redo för boende under våren 2022. Situationen under året har visat på kommunernas förmåga att snabbt ställa om verksamheter vid behov. Flera länsstyrelser lyfter också den stärkta samverkan med kommuner och civilsamhället som skett under året.

En osäkerhetsfaktor framåt är hur mottagandet av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet kommer utvecklas. Länsstyrelserna bedömer att det är viktigt

att följa gruppens situation och behov samt kommunernas förutsättningar i mottagandet. Det är också av vikt att veta vad som sker när massflyktsdirektivet avslutas rörande uppehållsrätt, bostad och insatser.

3.4.2 Statliga ersättningar för att upprätthålla kapacitet

Det minskade mottagande kan innebära organisatoriska svårigheter, minskade resurser och svårigheter att behålla erfaren personal. Länsstyrelserna lyfter också svårigheter för kommuner att bibehålla kvaliteten i insatserna när målgruppen blir för liten och att dessa svårigheter kan öka med ett ytterligare sänkt mottagande 2023. Detta påverkar särskilt mindre kommuner med lågt mottagande då ersättningen till kommunerna är baserat på antal mottagna. Under året finns det också exempel på att mottagandet har underskridit kommuntalen vilket har påverkat kommunernas resurser negativt, då de inte fått ersättning enligt planerat mottagande.

Likt de senaste årens redovisningar lyfter majoriteten av länsstyrelserna behovet av en grundersättning för mottagande av nyanlända. Länsstyrelserna menar att en grundersättning skulle ge alla kommuner lika förutsättningar att upprätthålla beredskap.

Många kommuner har fortsatt ökade kostnader på grund av långa ledtider för den enskilde att bli folkbokförd. Kommunen behöver då bistå med kompletterande försörjningsstöd under en längre period.

3.4.3 Tillgång på bostäder och anvisning enligt bosättningslagen

Länsstyrelserna anser att en trygg bostad är ofta grunden för en god etablering och bättre integration samt en tryggare uppväxtvillkor för barn och unga. Bostadssituationen för nyanlända har förbättrats enligt bostadsmarknadsanalysen (BMA)⁵ för 2022. Ett stort antal kommuner uppger att de har goda eller mycket goda möjligheter att erbjuda bostäder när nyanlända anvisas till dem och cirka hälften erbjuder permanenta kontrakt. Enkäten besvarades dock innan kriget i Ukraina bröt ut och det huvudsakliga ansvaret för att ordna boende åt de personer som fått skydd i Sverige enligt massflyktsdirektivet. För kommunerna innebär en ökning i flyktmottagande ännu större utmaningar att tillhandahålla bostäder.

I länsstyrelsernas redovisningar uppger bland annat länsstyrelserna Gotland, Norrbotten, Södermanland, Uppsala, Skåne, Stockholm, Södermanland, Västmanland, Örebro och Östergötland bostadsbrist i länen men uppger att kommunerna har fungerande arbetssätt och rutiner i mottagandet av anvisade. Länsstyrelsen Uppsala beskriver att kommunerna har etablerad samverkan med bostadsbolag vilket möjliggör anskaffning av lägenheter för anvisade nyanlända, men att de sällan har rådighet över var i kommunen bostäderna finns att tillgå.

Länsstyrelserna i Halland, Skåne, Stockholm och Västra Götaland anger bostadsbrist i länen. Det finns också variationer i hyreskontraktslängder, exempelvis i Skåne där ett fåtal kommuner erbjuder förstahandskontrakt. Länsstyrelsen Stockholm ser det som problematiskt med tidsbegränsade

⁵ Källa: Boverket. Bostadsmarknadsanalysen (BMA) 2022.

<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/bostadsmarknad/olika-grupper/nyanlanda/>

och korta bostadskontrakt då bostadssituationen påverkar målgruppens förutsättningar att tillgodogöra sig etableringsinsatser men också barnens skolgång och uppväxtvillkor.

Närmare hälften av länsstyrelserna bekräftar Boverkets BMA då de bedömer att anvisade nyanlända erbjuds bra boende, ofta med tillsviarekontrakt, såsom Gävleborg, Jämtland, Jönköping, Värmland, Västerbotten, Västernorrland och Östergötland. Gotland har bostadsbrist men goda förutsättningar att ta emot nyanlända utifrån politisk vilja, organisatorisk förmåga, etablerade arbetssätt för mottagande samt god samverkan med andra aktörer.

Förutsättningarna för anvisade nyanlända att få en trygg bostad samt goda förutsättningar att tillgodogöra sig etableringsinsatser skiljer sig fortfarande åt.

3.4.4 Tillgång på bostäder för självbosatta nyanlända

Enligt BMA⁶ för 2022 är det ett något minskat underskott på bostäder för självbosatta nyanlända under 2022 jämfört med 2021. Framför allt har läget förbättrats i kommuner som inte ligger i de tre storstadsregionerna eller tillhör högskolekommunerna. I storstadsregionerna är det endast ett fåtal kommuner som bedömer att det finns ett utbud av bostäder som är tillgängligt för självbosatta nyanlända.

Flera länsstyrelser uppger utmaningar kring självbosattas bostadssituation. Det är en sårbar grupp som ofta har en svag förankring på bostadsmarknaden. Utan insatser från kommunerna riskerar de självbosatta nyanlända svåra bostadsförhållanden. Bland annat Länsstyrelsen Jönköping uppger att självbosattas situation varierar mellan kommunerna inom länet, men att det är känt att de ofta hyr lägenheter av sämre standard och relativt dyra hyror. Samtidigt beskriver Länsstyrelsen Uppsala att det är svårt att få en överblick över bostadssituationen för målgruppen nyanlända och att det troligen finns ett mörkertal när det rör individer som bosätter sig på egen hand.

Länsstyrelsen Örebro redovisar att vissa kommuner har utmaningar med oseriösa hyresvärdar och med s.k. social dumpning. Även länsstyrelserna Västmanland, Västernorrland och Östergötland lyfter utmaningar kring social dumpning. Konsekvenserna av höga hyreskostnader, framför allt för självbosatta, är något som påverkar socialtjänsternas arbete.

Enligt Migrationsverkets prognos skiljer sig inte nivån på det totala mottagandet nämnvärt 2023 jämfört med 2022. Däremot kommer en större andel av mottagandet bestå av självbosatta, däribland familjeanknytningar. Det finns skillnader i möjligheter för självbosatta att ta del av kommunens verksamheter för nyanlända som underlättar etableringen. En konsekvens av detta är att ett större antal självbosatta fortsätter ha sämre etableringsförutsättningar, särskilt kvinnor som ofta är i behov av riktade insatser för att komma ut i arbete.

⁶ Källa: Boverket. Bostadsmarknadsanalysen (BMA) 2022.

<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/bostadsmarknad/olika-grupper/nyanlanda/>

3.4.5 Behovet av lokal och regional samverkan för att underlätta etableringsinsatser

Likt tidigare år är det flera länsstyrelser som fortsatt lyfter utmaningar kring långa ledtider hos myndigheter, framför allt långa handläggningstider för folkbokföring hos Skatteverket. Detta medför negativa konsekvenser för både individen, så som försening i start av etableringsinsatser och för kommunernas möjligheter att möta individernas behov samt ökade kostnader av försörjningsstöd. Individen möter också utmaningar i möjligheter att exempelvis öppna ett bankkonto eller ställa sig i bostadskö när man inte har personnummer.

I länsstyrelsernas redovisningar framkommer också att det fortfarande finns utmaningar kring den lokala samverkan mellan kommuner och andra aktörer inom nyanländas etablering. Länsstyrelsen Norrbotten redovisar att kapaciteten kring etableringsinsatser fortsatt är varierande i länet efter Arbetsförmedlingens omorganisation vilket resulterat i att kommunerna försöker fylla eventuella glapp med andra aktiviteter.

Länsstyrelsen Stockholm uppger att kommunerna har förmåga att erbjuda introduktionsinsatser och studiehandledning på modersmål eller elevens starkaste språk. Länsstyrelsen bedömer även att mottagandet av nyanlända barn i skolan fungerar relativt väl.

Flera länsstyrelser lyfter behovet av att arbeta med att motverka de strukturella hindren för utrikesföddas etablering på arbetsmarknaden. Länsstyrelserna ser att det finns en positiv trend kring samverkan med Arbetsförmedlingen men att det fortfarande är många kommuner som saknar en fungerande lokal samverkan med Arbetsförmedlingen. Kommunerna kan sakna kontaktvägar in till Arbetsförmedlingen, både för yrkesverksamma inom kommunerna som för nyanlända. Informationen till de nyanlända är i många fall svårtillgänglig och digital vilket kan ha negativ påverkan för målgruppens medverkan i insatser och i en del fall även för deras etableringsersättning. Övergången till digitala tjänster påverkar både kommunerna och målgruppen, främst berörs nyanlända med kort utbildning. Arbetsförmedlingens höga krav på digital- och språklig kompetens hos de nyanlända medför högre arbetsbelastning för kommunerna. Länsstyrelsen Värmland har beviljats s.k. AMIF- medel för projektet ”Yrkesväg” som genomförs i samverkan med Region Värmland och elva kommuner i länet, samt med kommuner och länsstyrelserna i Dalarna, Västra Götaland och Örebro. Fokus ligger på stärkta insatser för personer med låg utbildning och långsam språkprogression i länet.

Flera länsstyrelser ser utifrån det minskade mottagandet en trend att kommunerna internt behöver samorganisera verksamheter kring försörjningsstöd, arbetsmarknad och vuxenutbildning. Ett minskat mottagande har medfört till att det är svårare att fylla kurser i samhällsorientering. Länsstyrelsernas arbete att främja och stödja samarbete mellan kommuner om samhällsorienteringen ser olika ut beroende på de regionala förutsättningarna. Faktorer som påverkar anpassningsförmågan utifrån det minskade deltagarunderlaget är samarbete mellan kommunerna och samhällsorientering via fjärrundervisning. Utmaningar med det lägre mottagandet är mindre språkgrupper vilket gör det svårare att hitta samhälls- och

hälsokommunikatörer, högre kostnader och förmågan att upprätthålla kvaliteten. Samverkan mellan kommuner stärker möjligheten att anpassa samhällsorienteringen efter deltagarnas behov medan förmågan att anpassa verksamheten till de lokala förutsättningarna försvåras.

Flera länsstyrelser redovisar den idéburna sektorns betydelse i den lokala samverkan och dess bidrag kring insatser som underlättar etableringen i samhället.

3.5 Framgångsfaktorer och utvecklingsområden

I länsstyrelsernas redovisningar framkommer följande samlade bedömningar:

3.4.6 Framgångsfaktorer i länen:

- Etablerade regionala forum och nätverk i olika former kring samverkan och informationsutbyte. Länsstyrelserna har en viktig roll i att hålla samman kommuners och övriga aktörers arbete kring nyanländas integration och etablering. Den regionala samverkans betydelse blir också märkbar vid uppkommen situation kring hantering av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet under 2022.
- Kommunernas vilja och förmåga att säkerställa ett kvalitativt mottagande för nyanlända initialt och långsiktigt.
- Civilsamhällets och idéburen sektors betydelse för kommuner och nyanlända kring olika former av stödinsatser för att underlätta etablering i samhället. Majoriteten av länsstyrelserna rapporterar även en positiv utveckling kring samverkan mellan kommuner och idéburna har skett under 2022 med anledning av mottagandet av de skyddsbehövande.

3.4.7 Utmaningar i länen:

- Ökad psykisk ohälsa, inte minst bland skyddsbehövande från Ukraina, samt barn och unga. Länsstyrelsens bedömning är att detta inte är något specifikt för enstaka län.
- Bristen på (lämpliga) bostäder för anvisade nyanlända men även för de självbosatta.
- Den ersättning som kommunerna får för mottagandet täcker inte de kostnader som finns för att bibehålla verksamheten vid lågt mottagande samt för att kunna ha beredskap för ett ökat mottagande.
- Bristen på samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna.
- De långa ledtiderna hos myndigheter, framför allt utmaningar med långa handläggningstider för folkbokföring hos Skatteverket. Detta medför negativa konsekvenser för både individen, så som försening i sin etableringsprocess, och för kommuner som har stora utgifter inom ekonomiskt bistånd.

- Personer utan personnummer har blivit nekade att registrera kontantkort, då det sedan 1 augusti 2022 krävs en registrering av kontantkort.
- Svårigheter för personer utan personnummer att betala räkningar efter att ClearOn, företaget bakom Kassagirot, beslutat att avveckla tjänsten. Kassagirot är en betaltjänstlösning för kontanthantering av räkningsbetalningar, kontoinsättningar, kortuttag och dagskassa.
- Den ökade digitaliseringen som för vissa nyanlända innebär svårigheter att sköta kontakter med myndigheter. Kunskap i digitala verktyg är också viktigt i kontakten mellan skola och vårdnadshavare. När föräldrar saknar tillräckliga digitala kunskaper finns det en risk att barnen behöver sköta föräldrarnas myndighetsärenden och ta ett större ansvar.

3.4.8 Utvecklingsområden i länen:

- Stärka och utveckla etablerings- och utbildningsinsatser för nyanlända i samverkan med olika aktörer. Flera länsstyrelser lyfter arbetslösheten inom målgruppen, inte minst bland utrikesfödda kvinnor. En del länsstyrelser lyfter också kompetensförsörjningsbehovet inom länet samt behovet av befolkningstillväxt.
- Behovet av stärkt samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna för insatser inom etableringen.
- Stärka samverkan med regionerna när det gäller hälsoundersökningar och tillgång till vård.
- Stärka den regionala kapaciteten kring samhällsorientering.
- Arbeta med att minska det digitala utanförskapet.
- Stärka samverkan mellan kommuner för att bibehålla verksamheter och kompetens i mottagandet av nyanlända.

4 Länsstyrelsernas arbete

För att stödja arbetet med att säkerställa ett långsiktigt och kvalitativt mottagande samt stärka beredskap och kapacitet genomför länsstyrelserna flertalet åtgärder regionalt och nationellt.

4.1 Genomförda insatser

Ett viktigt verktyg i länsstyrelsernas arbete är de nätverk och integrationsråd som finns regionalt för samverkan och samordning. De regionala samverkansstrukturerna är en plattform för omvärldsbevakning, informationsspridning och förebyggande arbete.

Länsstyrelserna har under året anordnat flertalet kompetenshöjande seminarier riktade till kommunerna med syfte att stärka länens beredskap och kapacitet. Tillsammans med Migrationsverket anordnade länsstyrelserna också under året informationsträffar om statliga ersättningar för kommunerna.

I samarbete med länsstyrelserna och Nationella nätverket för finansiell folkbildning anordnade Finansinspektionen utbildningsdagar om privatekonomi

för de som arbetar som sfi-lärare, flyktinghandläggare, socialsekreterare eller på annat sätt möter nyanlända i sin profession. Utbildningsdagarna innehöll information om finansiell förmåga, lån och bankfrågor, skulder, hur pensionssystemet fungerar, försäkringar, CSN-lån och återbetalning samt budget- och skuldrådgivning. Utbildningarna var uppskattade och hade ett högt deltagarantal. Under 2023 planeras det för fler utbildningsdagar om konsumenträttigheter, internetsäkerhet och bedrägerier.

Flera länsstyrelser lyfter att kommunbesök genomförts under året i syfte att stärka kontakten med kommuner och få en ökad förståelse av kommunernas förutsättningar, utmaningar och behov gällande mottagandet av nyanlända, ensamkommande barn samt skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Besöken har skapat en ökad insikt och gett länsstyrelserna en förbättrad helhetsbild av de möjligheter och utmaningar som finns i länet samt bidragit till förbättrad samverkan. I vissa län har dock det arbetet fått stå tillbaka med anledning av påverkan och ökad arbetsbelastning med anledning av mottagandet från Ukraina.

4.2 Faktorer som påverkat länsstyrelsernas arbete

Ett förändrat mottagande av nyanlända påverkar såväl kommuners som myndigheters arbetssätt när det rör mottagandearbetet. Majoriteten av länen har under de senaste åren mottagit fler anvisade och färre självbosatta nyanlända.

Länsstyrelsernas bedömning är att mottagandet av nyanlända överlag fungerar väl. Det finns fortsatt välarbetade strukturer för mottagandet och vilja till samverkan på lokal och regional nivå. Däremot kvarstår utmaningar kopplade till det minskade mottagandet av nyanlända.

Under 2021 såg vi en stor påverkan på länsstyrelsernas arbete på grund av coronapandemin. Detta har av förklarliga skäl inte varit aktuellt under 2022. Däremot ser länsstyrelserna att insatser såsom dialoger, kunskapsspridning och erfarenhetsutbyten fortsatt har genomförts digitalt i flera län, vilket både har för- och nackdelar. Det är tidseffektivt, möjliggör högre deltagande samt underlättar samordning med fler aktörer. Samtidigt kan det försvåra dialog med kommuner och andra aktörer. Vidare såg vi under 2021 att projekt som beviljats länsstyrelsernas statsbidrag påverkades av pandemin gällande planerade insatser, det gällde då framskjuten start eller förlängd projektperiod, och i vissa fall har projekt fått avslutas då det inte varit möjligt att genomföra insatsen. Konsekvenser av detta är något länsstyrelserna lyfter under 2022 också. Länsstyrelserna har dessutom under året genomfört projektbesök i mindre utsträckning vilket kan försvåra uppföljningen av projekten.

4.2.1 Påverkan mottagandet av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet

Samtliga länsstyrelser lyfter att mottagandet av skyddsbehövande från Ukraina har haft en stor påverkan på arbetet. Sedan krigsutbrottet i Ukraina har länsstyrelserna fått ställa om arbetet för att fokusera och prioritera insatser såsom inventering av boendeplatser, underlätta samverkan och sprida information för att stärka och förbereda kommunerna i mottagandet av målgruppen. Trots nya och

ibland oklara förutsättningar har arbetet överlag fungerat väl och det har funnits en flexibilitet hos länsstyrelserna. I den initiala fasen och under vissa perioder har mötesfrekvensen med kommuner och andra aktörer i länen varit högre för snabb informationsspridning och informationsinhämtning mellan länsstyrelserna och aktörer i länen.

Etablerade samverkans- och informationskanaler har fungerat väl och nya nätverk har etablerats som fortsatt för att bibehålla en god beredskap och samverkan. Samtidigt har arbetet inneburit stora påfrestningar på länsaktörer. Flera planerade insatser har fått pausas och fokus har istället legat på samordning och samverkan för att hantera en ny situation. Detta har påverkat möjlighet till att bidra i utveckling av mottagandearbetet i vissa län exempelvis genom nedprioritering av uppföljningar. Under hösten har sedvanligt arbete successivt kunnat ta fart igen. En positiv påverkan är att flera länsstyrelser lyfter en utvecklad samverkan med civilsamhället under året. Civilsamhällets insatser, engagemang och vilja att medverka i regional samverkan har varit och är fortsatt väl fungerade. Till exempel har vilja och intresse från näringslivet varit stort kring att underlätta möjligheten till arbete för de skyddsbehövande.

Skyddsbehövande enligt massflyktdirektivet har hamnat i en utmanande situation då de inte har samma rättigheter som nyanlända, samtidigt som de troligtvis kommer att bli kvar i Sverige en längre tid. Detta i kombination med en osäker framtid, nivån på dagersättning, brist på insatser och varierande boendekvalité kan öka risken för olika former av exploatering. Länsstyrelserna har under året fortsatt fått signaler om att nivån på dagersättningen⁷ har inneburit svårigheter för individerna att klara sig, inte minst på grund av stigande priser och ökad inflation. Personer som lever på dagersättning har blivit fler i och med mottagandet enligt massflyktsdirektivet. Civilsamhället har signalerat ett ökat tryck på deras verksamheter som delar ut basvaror som mat, kläder, hygienartiklar. Detta är något som länsstyrelserna tidigare lyft i lägesbilder.

Söktrycket på länsstyrelsernas utlysningar av statsbidrag var mycket högt då intresset för att söka medel ökade bland aktörer till följd av lättade pandemirestriktioner och flyktingsituationen från Ukraina.

4.3 Betydelsen av regional samverkan

Länsstyrelserna bedömer att regionala nätverk, forum och plattformar är av stor betydelse för ett lyckat arbete med mottagande och etablering.

Etablerad samverkan är viktig för att underlätta samarbete med aktörer i länen. Resultaten av länsstyrelsernas regionala dialoger, uppföljningar och annat stöd ger en gemensam lägesbild över vilka insatser som behöver prioriteras för att utveckla mottagandet i länen.

Genom den regionala samverkan skapas bättre kontaktytor mellan kommuner och mellan kommuner och myndigheter eller andra aktörer. Länsstyrelserna sammankallar till nätverk för bland annat chefer med ansvar för flyktingmottagningen, sfi-rektorer och SO-samordnare, ensamkommande barn.

⁷ Asylsökande samt personer som fått skydd enligt massflyktsdirektivet har möjlighet att ansöka om dagersättning enligt LMA (se 17 § lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.).

Samverkan i länen fungerar generellt bra Enligt länsstyrelsernas lägesbildsenkät⁸ bedömer kommunerna i flertalet fall att samverkan med Migrationsverket, Länsstyrelsen och civilsamhället fungerar bra, medan flera kommuner anser att samverkan med Arbetsförmedlingen är bristfällig. Bilden är dock differentierad och flera länsstyrelser pekar på en positiv trend med samverkan med Arbetsförmedlingen, medan andra bedömer den som icke-fungerande. Samverkan med regionerna beskrivs också differentierat, där det i vissa län fungerar bra medan det i andra län är bristfällig. Resultatet i lägesbildsenkäten överensstämmer med länsstyrelsernas bedömning.

För en bättre fungerande etablering ser flera kommuner behov av en stärkt samverkan med Arbetsförmedlingen med en ökad lokal närvaro, fler trepartssamtal, bättre förutsättningar till informationsdelning i individärenden och med fler kontaktvägar in till myndigheten. Arbetsförmedlingen har dock ökat sin dialog med kommunerna under året för att tillsammans ta fram lokala överenskommelser vilket förhoppningsvis stärker samverkan under 2023. I Samverkansdelegationens arbetsgrupp för lokal och regional samverkan (LoR), där länsstyrelsen ingår, har ett stöd tagits fram som ska komplettera mall och handledning för överenskommelser.

I syfte att främja samverkan har exempelvis Länsstyrelsen i Uppsala arbetat med dialogmöten för parterna vilket har medfört en ökad förståelse för varandras uppdrag och utmaningar. En förutsättning för att kunna förbättra samverkan är dialog och ökad kunskap om varandras uppdrag.

Samverkan mellan kommuner och Migrationsverket kring mottagandet av nyanlända har enligt länsstyrelsernas bedömning utvecklats. Det finns upparbetade kontaktvägar och möjlighet att kommunicera kring ärenden. Flera kommunerna lyfter dock i dialoger att de önskar mer förhandsinformation om den/de individer som kommunerna ska ta emot på anvisning. Med fylligare bosättningsinformation om individerna kan kommunerna förbereda ett ännu bättre mottagande utifrån individens individuella behov.

Samverkan med regionerna bedöms i flera län fungera på strategisk nivå där olika samverkansplattformar är etablerade. På lokal nivå kvarstår utmaningar kring tillgängligheten inom vården, till exempel tillgång till tolk och målgruppens rättigheter vid besök på vårdcentral.

En utmaning som bedöms påverka arbetet med att säkerställa långsiktig hållbarhet och kvalitet i mottagandet är upprätthållandet av myndigheters lokala service och representation i den regionala samverkan. Tidigare avvecklingar av lokala kontor har påverkat samverkan negativt då myndigheters representation i integrationsråd eller liknande tidigare har varit ett bra stöd för aktörer i länen.

⁸ Länsstyrelsernas uppdrag 3.B.16

4.4 Arbete med läns- och kommuntalsprocessen

Länsstyrelserna har genom nationell samordning deltagit i Migrationsverkets samråd kring fördelningsmodellen av länstal. Det finns en särskild arbetsgrupp bestående av Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, SKR och länsstyrelserna som löpande under året har dialog om länstal, kommuntal och årsplaneringar.

Två länsstyrelser, Södermanland och Örebro, har under året fattat beslut om att revidera kommuntalen under 2022 efter överenskommelse mellan berörda kommuner. I två av de tre reviderade besluten rörde det sig om beslut för att tillgodose barnets bästa.

Höstens val med efterföljande regeringsbildning fördröjde beslut om länstal. Länsstyrelserna fattade därför beslut om kommuntal för år 2023 ovanligt sent på året. Förutsättningarna och de korta tidsramarna för dialog med kommunerna kan ha påverkat utfallet på kommuntalsfördelningen inom länen.

Kommuntalsprocessen inför beslut om kommuntal brukar ske i samråd och dialog mellan länsstyrelserna och kommunerna i syfte att förankra beslutet, ge möjlighet att påverka samt för att inhämta underlag inför beslut. Skillnader mellan länens förutsättningar är tidsramar, processens omfattning samt kommunernas möjlighet att påverka. Alla länsstyrelser använder i olika omfattning länstalsmodellen i arbetet med att besluta kommuntalen. Modellen används som underlag till beslut, som utgångspunkt för dialog eller som en del i en mer omfattande tillämpning av kriterierna i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Länsstyrelserna lyfter att beräkningsvariablerna i modellen ger bra underlag att utgå från i framtagandet av kommuntal, även om besluten om kommuntal i flera fall avviker från modellen.

Tretton länsstyrelser har beslutat om fördelning av kommuntal som helt överensstämmer med länstalsmodellens fördelning av länstal på kommunnivå. Åtta länsstyrelser har beslutat om kommuntal som avviker från länstalsmodellens fördelning vilket innebär att 41 av 290 kommuner har kommuntal för 2023 som avviker från länstalsmodellens fördelning på kommunnivå. Flera länsstyrelser har under året utvecklat beslutsprocessen vad gäller beslut om kommuntal, till exempel har Länsstyrelsen Halland genomfört en barnkonsekvensanalys i enlighet med artikel 3 i Barnkonventionen.

Länsstyrelserna har även i år strävat efter att samordna kommuntals- och andelstalsprocesserna för ett samlat mottagande.

4.5 Statsbidrag som verktyg

Statsbidrag för att utveckla kapacitet och beredskap i mottagandet av nyanlända enligt 37 § förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar (statsbidraget 37 §), är ett viktigt verktyg för att stärka kommunernas beredskap och kapacitet. De bidrar till en utveckling av metoder, arbetssätt och samverkansformer i mottagandet av nyanlända. Länsstyrelsernas arbete med statsbidraget 37 § stärker beredskap och kapacitet i länen genom att tillhandahålla möjligheter för

kommuner att utveckla och förbättra organisering, rutiner och arbetssätt samt testa nya verksamheter och metoder. Detta statsbidrag har under året också använts för att stärka kommunernas mottagande av skyddsbehövande från Ukraina.

I tider av försämrade budgetförutsättningar och minskande mottagande utgör statsbidraget ett viktigt verktyg för att möjliggöra utvecklingsinsatser och samverkan. Statsbidraget ger också möjlighet för kommunerna att göra insatser och satsningar på områden som annars inte skulle vara möjligt inom ramen för befintliga kommunala medel.

Länsstyrelsernas uppfattning är att medlen är uppskattade av kommunerna och möjliggör utveckling av verksamheten utifrån behov. Flera länsstyrelser bedömer att årets beviljade insatser kommer att bidra till att stärka länets beredskap och kapacitet, exempelvis inom nyanländas språkutveckling, och därmed i förlängningen även främja nyanländas integration i samhället och etablering på arbetsmarknaden.

Kommuner ges även möjlighet att fånga upp och arbeta med individer som har svårt att tillgodogöra sig insatser inom etableringen. Exempelvis har Länsstyrelsen i Uppsala under året finansierat ett projekt till tidiga etableringsinsatser i samverkan. Projektet syftar till att öka de stödjande insatserna under den nyanländes första tid i kommunen och erbjuda bland annat språkstöd och samhällsorienterande insatser i väntan på att det ordinarie etableringsprogrammet påbörjas.

Fler projekt med fokus på etablering och arbetsmarknad har beviljats under året och medlen bidrar till en utveckling av metoder, arbetssätt och samverkansformer i mottagandet av nyanlända.

Länsstyrelsen i Örebro lyfter att ett exempel på en framgångsfaktor i länet är en kommun som arbetar kommunövergripande, strategiskt och långsiktigt med mottagande och integration. De har under året med stöd av statsbidraget tagit fram en *Plan och strategi för integration och arbetsmarknad*. Kommunen har även med stöd av Länsstyrelsen kunnat dela med sig av sina erfarenheter genom en workshop kring strategiskt arbete med flyktingmottagande och integration där kommuner från länet och angränsande län bjöds in att delta.

Länsstyrelserna bedömer att statsbidrag 37 § också har en viktig roll i den regionala samverkan. Ett exempel på det är Länsstyrelsen i Östergötland som i årets regionala prioriteringar för statsbidraget har utgått från de länsgemensamma behov som har identifierats i den regionala överenskommelsen för Östergötland. Prioriteringarna bedöms bidra till ett mer hållbart och långsiktigt arbete i att stärka kapacitet och beredskap, samt till en mer utvecklad regional samverkan med insatser som underlättar nyanländas etablering.

Exempel från Västernorrland visar att Länsstyrelsens nätverksarbete syftar till att skapa struktur i integrationsarbetet i länet för att möjliggöra fortsatt utveckling på både kommun- och länsnivå. Integrationsnätverket söker gemensamt statsbidrag 37 § för att genomföra projekt i länet. Under året beviljades bland annat två projekt med fokus mot etablering på arbetsmarknaden. Utvecklingsmedlen har använts strategiskt till att stärka de områden där störst behov finns utifrån det aktuella läget i länet.

I de fall insatserna inte är gemensamma mellan alla kommuner, sprids erfarenheter från insatserna via nätverken för att säkerställa att kunskapen når hela länet.

Den trend som länsstyrelserna sett tidigare år med fler ansökningar kopplade till samverkan inom kommuner och mellan kommuner fortsätter. Länsstyrelserna bedömer att vidareutveckling av samverkan är avgörande för att säkerställa kapacitet och beredskap för mottagande och etablering av nyanlända. Likt tidigare år ser länsstyrelserna att kommunernas fokus tenderar att alltmer förskjutas, från initialt mottagande och behov vid mottagande (exempelvis bostäder) till mer långsiktiga arbetsmarknadsinsatser. Denna trend tydliggörs ytterligare under 2022 då andelen beviljade insatser med syftet bosättning fortsatt minskar. En majoritet av de insatser som beviljats finansiering under året syftar till verksamhet inom områdena arbetsmarknad/sysselsättning och samverkan.

Medlen används också för att stärka att stärka länets beredskap och kapacitet i verksamheter som berörs av mottagandet av nyanlända. Exempelvis:

- Länsstyrelsen i Gotland har beviljat Yrkesinriktad SFI. Syfte med insatsen som riktar sig till korttidsutbildade män och kvinnor i olika åldrar, är att höja nivån på språket och samtidigt öka det yrkesrelaterade ordförrådet med grundläggande kunskaper för arbete inom omsorg/barnskötare eller bygg/verkstad. Insatsen ska locka män och kvinnor till icke traditionella yrkesval.
- Länsstyrelsen i Kronoberg har under 2022 använt medlen till att stärka samverkansformer och säkerställande av beredskap och kapacitet. Det görs genom fortsatta satsningar på fördjupad samverkan mellan kommuner för att erbjuda samhällsorientering med god kvalitet samt samverkan med civilsamhället för att utveckla arbetet med samhällsinformation och den sömlösa övergången mellan den och samhällsorientering. Det gemensamt framtagna studiematerialet för samhällsinformation används nu av flera aktörer inom området.

Det är fortsatt viktigt att statsbidraget används till att bygga hållbara strukturer för mottagande samt att utveckla arbetsätt. Däremot är statsbidraget allen inte tillräckligt för att möta de utmaningar i beredskap som ett lågt mottagande kan innebära för kommunerna.

4.6 Informationsverige.se

[Informationsverige.se](https://www.informationsverige.se) är länsstyrelsernas webbplats med information om Sverige för asylsökande, ensamkommande barn och nyanlända. Länsstyrelserna fortsätter lyfta fram webbplatsen på olika sätt och bedömer att webbplatsen i stor utsträckning används av kommuner och andra aktörer i länen. Länsstyrelserna ser att när information på olika språk finns lättillgänglig och samlad på Informationsverige.se stärker detta målgruppens etablering.

Under året har webbplatsen haft fler sidvisningar än någonsin, cirka 6 miljoner sidvisningar. Cirka 37 procent av det totala antalet sidvisningar är kopplade till material för samhällsorientering. Informationsverige.se har under året lyft fram

befintlig information och tagit fram ny information om bland annat coronaviruset, socialtjänsten, valet, spara el och massflyktsdirektivet. Genom att utvärdera innehåll på webbplatsen har Informationsverige.se fått bättre kännedom om hur målgruppen och aktörer använder webbplatsen och vilka utvecklingsbehov som finns.

Flertalet länsstyrelser lyfter att webbplatsen används som en röd tråd i alla integrationsuppdrag och spridning av den görs i alla forum och nätverk. Webbplatsen har under året varit ett viktigt verktyg för att nå ut med information till målgruppen skyddsbehövande enligt massflyktdirektivet.

5 Samverkan inom integrationsarbetet

Intern samverkan mellan uppdrag på länsstyrelserna och extern samverkan med kommuner och andra aktörer är av stor vikt för genomförandet av uppdraget.

Länsstyrelserna ingår i den så kallade Samverkansdelegationen tillsammans med Arbetsförmedlingen, SKR, Migrationsverket och Försäkringskassan. Samverkansdelegationen är ett forum som arbetar för att utveckla och underlätta samverkan mellan aktörer inom asylmottagandet och nyanländas etablering. I samverkansdelegationen finns för närvarande fem särskilda arbetsgrupper; bosättning, lokal och regional samverkan (LoR), tidiga insatser för asylsökande (TIA), samhällsorientering (SO) samt ensamkommande barn (EKB). Länsstyrelsernas uppdrag om beredskap och kapacitet i mottagande av nyanlända är brett och innefattar flera av arbetsgruppernas arbetsområden.

5.1 Samhällsplanering och bostadsförsörjning

Likt tidigare år har länsstyrelserna under året samverkat internt med uppdragen inom samhällsplanering, främst kring bostadsmarknadsenkäterna (BME) och bostadsmarknadsanalyserna (BMA) men även kring arbetet med kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjning och översiktsplaner. Flera länsstyrelser lyfter att man under året bidragit med synpunkter på kommuners bostadsförsörjningsplaner ur ett integrationsperspektiv. Som ett komplement till kommunernas yttranden har uppgifter inhämtats av länsstyrelsens plan- och bostadshandläggare avseende hur väl kommunerna uppfyller bostadsförsörjningsansvaret.

Exempel på samverkan:

- Länsstyrelsen i Västernorrland lyfter att integrationsutvecklare deltagit vid de kommundialoger som anordnats i samband med bostadsmarknadsanalysen. Det möjliggör att integrationsperspektivet får utrymme kopplat till en hållbar samhällsplanering.
- Länsstyrelsen i Halland uppger att gemensam digital konferens har genomförts med samhällsplaneringsenheten med innehåll kring bostadsmarknaden, vräkningsförebyggande arbete samt boende för våldsutsatta och nyanlända.
- Länsstyrelsen i Stockholm anger att de har informationsutbyte med Regionen och kommunalförbund genom det regionala samverkansforumet om strukturell hemlöshet och utsatta grupper på bostadsmarknaden.

Internt inom länsstyrelserna samverkar exempelvis den nationella interna bosättningsgruppen med nationella interna expertgrupp för bostadsförsörjning kring arbetet med samordning avseende hållbar samhällsplanering samt länsstyrelsernas uppgift att verka för att behovet av bostäder tillgodoses. Samverkan har också skett kring det vräkningsförebyggande arbetet samt utifrån den nationella hemlöshetsstrategin, till exempel med informationsdelning då nyanlända är en del av den grupp som riskerar vräkningar och i förlängningen hemlöshet. Länsstyrelserna har under 2022 också haft samrådsprocess med Boverket gällande bostadsmarknadsenkätsfrågorna (BME) inför 2023.

5.2 Rättighetsbaserat integrationsarbete

Flera länsstyrelser arbetar med att inkludera integrationsfrågorna i arbetet med övriga verksamhetsområden inom social hållbarhet. På så sätt kan vi tillvarata synergier i de uppdrag som har beröringspunkter.

I syfte att stärka och underlätta integreringen av de tvärspektoriella perspektiven i integrationsarbetet har ett kunskapsstöd och en vägledning för att tillämpa det rättighetsbaserade arbetssättet inom integrationsuppdragen⁹ tagits fram. Kunskapsstödet går igenom det rättighetsbaserade arbetssättets olika steg med konkreta exempel på MR-samband, rättighetsinnehavarnas perspektiv och ansvarsbärarnas åtgärdsansvar på integrationsområdet. Kunskapsstödet lanserades under 2022. Arbetet fortsätter under 2023 med att stärka det rättighetsbaserade arbetet.

5.3 Jämställdhetsintegrering

Nyanlända kvinnor har i många fall en längre väg till etablering än nyanlända män och flera kommuner har uppmärksammat skillnader i behov utifrån kön i mottagandet. Länsstyrelserna arbetar med att införliva jämställdhetsperspektivet i sina uppdrag. Till exempel används könsuppdelad statistik i bostadsmarknadsanalysen, från myndigheter vid deras presentationer av lägesbilder och vid kommundialoger. Kompletterande frågor ställs i lägesbildsenkäten kring kvinnors- och mäns, pojkars- och flickors lika möjligheter och rättigheter. Jämställdhetsperspektiven införlivas också från utlysning till beslut och uppföljning av projekt av statsbidrag enligt 37 § och 37 a § (förordning 2010:1122) samt tidiga insatser för asylsökande (TIA) enligt förordning (2016:1364) om statsbidrag för verksamhet till asylsökande m.fl.

I länsstyrelsernas redovisningar framkommer flera exempel på arbete som sker i länen och kommunerna. Exempelvis lyfter Länsstyrelsen i Västerbotten att jämställdhetsarbetet kring målgruppen har förstärkts och särskilda insatser görs i flertalet kommunen och Länsstyrelsen i Kalmar använder sig av ett jämställdhetsperspektiv vid beredningen av integrationsrådets sammanträden.

Under 2022 har Länsstyrelsen i Västernorrland, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket och

⁹ [Kunskapsstöd och vägledning för tillämpning av ett rättighetsbaserat arbetssätt inom länsstyrelsernas integrationsuppdrag - Mänskliga rättigheter i offentlig sektor \(mr-webben.se\).](#)

Socialstyrelsen haft i uppdrag att i samverkan ta fram en myndighetsgemensam plan för att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden. Målgruppen är alla utrikes födda kvinnor, oavsett om de i dag är en del av arbetskraften eller inte, där utrikes födda kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden är en prioriterad målgrupp. Uppdraget syftar till att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden, genom bland annat ökad kunskapsöverföring och förbättrad samverkan mellan myndigheter och kommunala, regionala och civila aktörer.

Länsstyrelsernas arbete med tidigare uppdrag att samla in och sprida goda exempel på uppsökande och motiverande arbete för att nå utrikes födda kvinnor som står långt från arbetsmarknaden och utbildning har fortsatt och länsstyrelserna har tagit med sig erfarenheter från det arbetet genom att exempelvis ta fram regionala bilagor till den nationella exempelsamlingen och på annat sätt sprida information.

Flera länsstyrelser lyfter dock att deras arbete för ett ökat jämställdhetsfokus inte har vidareutvecklats under året jämfört med tidigare år, med hänvisning till resursfördelning och fokus på mottagandet av skyddsbehövande från Ukraina. Länsstyrelserna ser ett fortsatt behov av att inom uppdraget att stärka och utveckla jämställdhetsperspektivet, att synliggöra olika diskrimineringsgrunder samt att öka kunskapen internt och externt.

5.4 Föräldraskapsstöd och barnets bästa

Länsstyrelserna ska vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn analysera konsekvenserna för dem och därvid ta särskild hänsyn till barnets bästa. Länsstyrelserna har stor vana av att applicera ett barnperspektiv i verksamheten men inte alltid ett barnrättsperspektiv som förutsätter dokumentation av den barnrättsliga analysen samt rutiner för ett systematiskt barnrättsarbete. Fokus hos de flesta berörda aktörer har varit på de vuxna i etableringsprogrammet samt ensamkommande barn och unga men mindre på barn i familj under asylprocess samt i mottagandearbetet efter uppehållstillstånd. Länsstyrelsen i Halland har under året gjort en barnkonsekvensanalys i beslut om kommunal och under årets utlysning av statsbidrag 37 § har barnrättsfrågor prioriterats.

Under året har samverkan mellan länsstyrelsernas uppdrag inom integration och föräldraskapsstöd skett regionalt och nationellt. Syftet har varit att bidra till stärkt samordning av uppdragen för att i förlängningen bidra till mer ändamålsenliga insatser till målgruppen asylsökande, nyanlända och utrikes födda föräldrar.

5.5 Samverkan med civilsamhället

Flera länsstyrelser lyfter att samverkan med civilsamhället under året har stärkts med anledning av mottagandet från Ukraina. Syftet har i flera fall varit att säkra beredskap för bästa möjliga mottagande av personer och att säkerställa att det fanns aktiviteter tillgängliga på Migrationsverkets och kommunernas boenden.

Civilsamhället har varit en viktig faktor för mottagandet under året, särskilt för mottagandet av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Civilsamhället erbjuder språkundervisning men också insamling av kläder, sociala kontakter, och nätverk, insatser för att öka inträdet på arbetsmarknaden men också i många fall arbete.

Civilsamhället är ofta samverkanspart i projekt som beviljats av statsbidrag enligt 37 § och, 37 a § (förordning 2010:1122) eller genomför tidiga insatser för asylsökande och skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet.

6 Samlad bedömning av länsstyrelsernas insatser och resultat

Länsstyrelserna har genom sin regionala roll bidragit till att stötta kommunernas integrationsarbete och verkat för beredskap och kapacitet i mottagandet av nyanlända. Länsstyrelserna bedömer att resultatet av det egna arbetet är gott och att samverkan upprätthållits på en god nivå trots förändringar i mottagandet under året.

Det finns fortfarande skillnader i kommuners beredskap och kapacitet både inom och mellan länen. Länsstyrelserna har under året förvaltat och utvecklat tidigare års arbetssätt, med fokus på samverkan, kunskapshöjande insatser och utvecklingsmedel. Vår bedömning är att vårt arbete med uppföljningar och fördjupningar, konferenser, temadagar och dialogdagar bidrar till fördjupad kunskap och förbättrade arbetssätt i länen. Tillsammans med vårt arbete med att utveckla och förvalta samverkan bidrar dessa insatser till stärkt beredskap och kapacitet i mottagande av nyanlända. Den väletablerade samverkan i länen genom olika nätverk gynnar mottagandet och kommuner och andra organisationer då de kan ta stöd av varandra.

6.1 Framgångsfaktorer i arbetet

Den interna samverkan inom länsstyrelserna och externa samverkan mellan länsstyrelser och kommuner, myndigheter och andra aktörer en framgångsfaktor för att upprätthålla beredskap och kapacitet i mottagandet och för att mottagandet ska vara kvalitativt för kommuner och målgrupperna.

Samverkan har skett både i det strategiska och det operativa arbetet. I många fall genomförs samverkan utifrån regionala strategier, gemensamma grunder och med ett tydligt fokus. Många gånger är samverkan resurskrävande och länsstyrelserna har under året sett exempel på att kommuner drar sig ur samverkan inom samhällsorienteringen för att resurserna saknas.

De regionala dialogerna som genomförts under året lyfts också som en framgångsfaktor av länsstyrelserna, samt inrättandet av gemensamma arbetsgrupper i länen bidrar till ett hållbart arbete.

6.2 Länsstyrelsernas arbete framåt

Länsstyrelsernas arbete har präglats av mottagandet från Ukraina och vissa utvecklingsinsatser som Länsstyrelsen lyfte under 2021 kvarstår.

Länsstyrelsernas interna utvecklingsarbete fortsätter under 2023 att utveckla det egna arbetet med uppföljning och bedömning av kommunernas kapacitet och beredskap. Arbetet syftar till att skapa en ökad struktur och likvärdighet i arbetet med att följa upp och bedöma kapaciteten och beredskapen i länen.

Länsstyrelserna har under året sett att arbetet framåt kan fortsätta stärkas och utvecklas genom att arbeta tvärsektorielt och ha ett helhetsperspektiv i mottagande.

6.2.1 Tvärsektorielt arbetet inom mottagande

Kvinnors och mäns förutsättningar till god integration och etablering skiljer sig fortfarande åt. Ett utvecklingsområde framåt är kompetensutveckling för att genomföra jämställdhetsanalyser kopplat till integrationsområdet. Samt utveckla stöd och tips kring konkreta åtgärder för länsstyrelsernas integrationsarbete.

Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet och samtidigt ta hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar. Länsstyrelserna ska också utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande samt inom myndighetens ansvarsområden samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.

Länsstyrelsernas samverkansstrukturer bör nyttjas för att den myndighetsgemensamma planen för att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden och dess insatser ska få regionalt genomslag.

Att stärka arbetet med integreringen av barnrättsperspektiv i mottagande- och integrationsprocessen i syfte att främja goda uppväxtvillkor är ett fortsatt utvecklingsområde för såväl länsstyrelserna som andra aktörer. Som nämnt genomförde Länsstyrelsen i Halland en barnkonsekvensanalys inklusive förslag för kompensatoriska åtgärder för fortsatt arbete gällande barnrätt i processen om kommunal. Ett arbete som kan utvecklas och spridas framåt.

6.2.2 Helhetsperspektiv i mottagandet

Majoriteten av kommunerna arbetar på olika sätt med mottagande av anvisade nyanlända och med nyanlända som bosätter sig i kommunen på egen hand (självbosatta) där mottagandet vid anvisning sker på ett organiserat sätt inom kommunerna. När det gäller de självbosattas situation visar resultatet av länsstyrelsernas lägesbildsenkät och regionala bostadsmarknadsanalyser att det ofta saknas kunskap om de självbosattas situation då ingen kontakt med kommun tas förrän eventuella behov uppstår. Samma trend ser vi i arbetet med den utvidgade målgruppen för samhällsorienteringen. Det finns därför ett fortsatt behov av att stötta kommunerna i detta arbete. Att verka för att kommuner arbetar med helheten i mottagandet är en viktig del av länsstyrelsernas roll.

7 Avslutande kommentarer

Utvecklingen mot ett minskat mottagande av nyanlända samt ett förändrat mottagande med nya målgrupper för kommunerna ställer stora krav på god organisering, samverkan och flexibilitet i arbetet. För att upprätthålla kommuners beredskap och kapacitet att hantera variationer i mottagandet krävs tydliga planerings- och finansieringsförutsättningar. Länsstyrelsen vill mot bakgrund av detta särskilt lyfta följande:

Kommunernas beredskap och kapacitet

Länsstyrelsen bedömer att de lägre länstalen inför 2023 kan komma att påverka kommunernas beredskap och kapacitet negativt under kommande år. När mottagandet minskar kan det bli utmanande att bibehålla, utveckla och effektivisera resurser i mottagandet. Minskningen i mottagandet av nyanlända på anvisning under 2023 bedöms kunna leda till neddragningar i kommunernas verksamheter och bidra till försämrad organisatorisk förmåga att anpassa verksamheterna.

De statliga ersättningarna för mottagande av nyanlända bör ge kommunerna ekonomiska förutsättningar att ha en uthållig beredskap för mottagandet över tid. Nuvarande schablonersättningen är avhängig ett mottagande av nyanlända och fluktuerar därmed över tid vilket försvårar kommunernas planeringsförutsättningar. Även om schablonersättningen skulle höjas bidrar den inte till en långsiktig beredskap och kapacitet i de kommuner som har ett lågt mottagande. Statsbidrag, som ersättning för att skapa beredskap och mottagningskapacitet samt för att utveckla samverkan, (37 §förordning 2010:1122), har en viktig funktion i att utveckla beredskap och kapacitet, men snarare som ett stöd i utvecklings- och kvalitetsarbetet i mottagandet än som en långsiktig finansiering för kommunerna.

Mot bakgrund av utmaningarna förordar Länsstyrelserna att en grundersättning för beredskap och kapacitet införs.

Förtydligande av bosättningslagen

Lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning (bosättningslagen) har en utjämnande effekt på mottagandet av nyanlända. Utmaningar kvarstår dock vad gäller tidsperspektiv och kvalitet i bosättningen. Utmaningar kan medföra vidareflyttar och olika former av hemlöshet. Bosättningslagen tillämpas av en del kommuner på så sätt att ansvar för nyanländas bosättning enbart gäller under en begränsad tidsperiod. För att bosättningslagen ska få den avsedda utjämnande effekten behöver bestämmelserna klargöra att kommunerna har ett långsiktigt ansvar för de individer som bosätts, vilket var intentionen med lagstiftningen. Länsstyrelsen ser också att det finns behov av att bestämmelserna innehåller grundläggande krav på bostadskvalitet. Utifrån ett rättighetsperspektiv är hållbara boendelösningar motiverat. Konsekvenser av tillfälliga boenden för exempelvis barnfamiljer bör uppmärksammas och det bör vidtas förebyggande åtgärder för att inga barn ska hamna i hemlöshet.

Rapporten har författats av Gunilla Holmlin, Länsstyrelsen i Skåne län. Ärendet har beslutats av Länsråd Emma Spak efter föredragning av integrationsutvecklare Michella Zayat.

Emma Spak

Länsråd, Länsstyrelsen i Värmlands län

Ärendet har beslutats digitalt och saknar därför underskrift

8 Bilagor

1. Rapport Länsstyrelsen Blekinge
2. Rapport Länsstyrelsen Dalarna
3. Rapport Länsstyrelsen Gotland
4. Rapport Länsstyrelsen Gävleborg
5. Rapport Länsstyrelsen Halland
6. Rapport Länsstyrelsen Jämtland
7. Rapport Länsstyrelsen Jönköping
8. Rapport Länsstyrelsen Kalmar
9. Rapport Länsstyrelsen Kronoberg
10. Rapport Länsstyrelsen Norrbotten
11. Rapport Länsstyrelsen Skåne
12. Rapport Länsstyrelsen Stockholm
13. Rapport Länsstyrelsen Södermanland
14. Rapport Länsstyrelsen Uppsala
15. Rapport Länsstyrelsen Värmland
16. Rapport Länsstyrelsen Västerbotten
17. Rapport Länsstyrelsen Västernorrland
18. Rapport Länsstyrelsen Västmanland
19. Rapport Länsstyrelsen Västra Götaland
20. Rapport Länsstyrelsen Örebro
21. Rapport Länsstyrelsen Östergötland

Länsstyrelsen
Värmland

Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, 010-224 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland